

Kritinio mąstymo užduotys

Žmogus – kūniškas, lytiškas asmuo

1. Užduotis. „Dovana dovanai nelygi“.

Pagal pateiktas situacijas apmąstyk ir įvardyk, kaip santykiai su asmeniu pakeičia daikto prasmę.

Situacija

Kokių asociacijų kelia

Parkeris, pirktas sau kaip rašymo priemonė, prekė

Geriausio draugo parkeris atminimui – dovana

Senelio paliktas parkeris, kurį jis gavo dovanų iš Nepriklausomybės akto signataro

Orchidėja, gauta kaip dovana nuo brangaus asmens

Orchidėja, piršta kaip prekė perparduoti

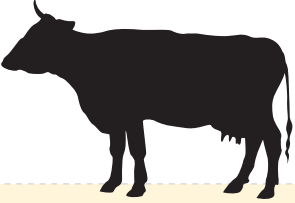
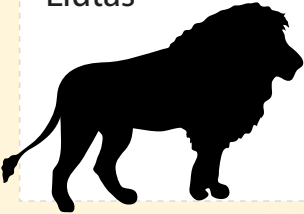

Nepažįstamos merginos, su kuria netyčia susidūrei parduotuvėje, padovanotas saldainis

Merginos, su kuria draugauji, dovanotas saldainis

2. Užduotis. Esminis skirtumas.

Palygink ir įvardyk, kokį gyvūno ir žmogaus skirtumą iliustruoja lentelėje pateikti teiginiai ir istorija.

Rūšis	Gyvenamoji vieta	Mityba	Instinktų įveikimas
Karvė	Tam tikri arealai	Iš prigimties žolėdė	Nebūdingas, pražūtingas rūšiai
Liūtas	Tam tikri arealai	Iš prigimties plėšrūnas, negali būti vegetaras	Nebūdingas, pražūtingas rūšiai
Žmogus	Plečiama pasirinktinai: nuo vieno ašigalio iki kito ir į kosmosą	Įvairi, gali maitintis pasirinktinai	Gali nepaklusti instinktams, net ir savisaugos, elgtis altruistiškai, pasiaukoti

Istorija apie Maksimiljoną Kolbę (1894–1941)

1941 m. vienam iš koncentracijos stovyklos kalinių pavyko pabėgti. Buvo atrinkta dešimt žmonių, kurie turėjo mirti vietoje pabėgėlio. Vienas iš mirtininkų prašė pasigailėti, nes laisvėje turėjo didelę šeimą. M. Kolbė paprašė, kad jam būtų leista pakeisti pasmerktaį. Kalėjimo viršininkui sutikus, Kolbė žuvo bado kameroje kartu su dešimt kitų kalinių.

Kalbant apie žmogaus orumo gynimą, išskirtiniu atveju derėtų laikyti kunigo Maksimilijono Kolbės (Maximilian Kolbe) paskelbimą šventuoju 1982 metų spalio 10 dieną. Lenkas kunigas Kolbė buvo nacistų nužudytas Aušvice (Osvencime), kai nusprendė pasiaukoti už kitą myriop pasmerktą žmogų. Šis kilnus poelgis apvainikavo prasmingą, tarnystei žmonėms pašvęstą gyvenimą.

Žinia apie Kolbės kanonizacijos bylą buvo sutikta su dideliu entuziazmu, tačiau vėliau pradėta abejoti. Nors akivaizdu, kad Kolbė pasiėgė herojiškai, ar dera jo poelgį vertinti kaip mirtį už tikėjimą? Aušvico komendantas, nužudęs Kolbę, regis, nė nežinojo, kad Kolbė kunigas, ir šis smurto aktas neturėjo antireliginio motyvo. Popiežiui teko įvertinti tokių prieštaravimų svarumą, ir jis nusprendė, kad kunigas Kolbė yra ne tik šventasis, bet ir tikėjimo kankinys. Jono Pauliaus II viešai išsakytas argumentas buvo itin svarbus. Pasak jo, kiekvienas, kuris pyktį, neapykantą, smurtą nukreipia į kitą žmogų, kartu puola Bažnyčią ir tikėjimą, nes žmogaus orumo gynimas yra vienas svarbiausių krikščionybės uždavinių. Vėliau enciklikoje „Gyvybės Evangelija“ (Evangelium Vitae) Jonas Paulius II rašė, kad bet koks smurtas prieš gyvybę skausmingai sukrečia Bažnyčią ir visai nesvarbu, koks puolamo žmogaus tikėjimas, socialinis statusas, dorovingumas ar sveikatos būklė. Svarbiausia, kad jis yra žmogus. Plačiau.

Kokį gyvūno ir žmogaus skirtumą iliustruoja lentelėje pateikti teiginiai ir istorija?

3. Užduotis. Neregimo slėpinio regimas ženklas.

Remdamasis istorijomis nustatyk, kaip ir kodėl pasikeičia žmogaus elgsena po kūno pokyčių.

1. Istorija kartojasi: plastinės operacijos neatpažįstamai subjaurojo aktorę.

Ne kartą spaudos puslapiuose mirgėjo žvaigždžių nuotraukos su nepavykusių plastinių operacijų padariniais. Tarp jų atsidūrė ir aktorė Lara Flynn Boyle.

Prieš kelias dienas paparacams pavyko užfiksuoti moterį, vaikštančią Beverli Hilso gatvėmis. Kasdieniais drabužiais apsirengusi žvaigždė atrodė sunkiai atpažįstama ir pirma laiko pasenusi: veido oda nukarusi, lūpos – nenatūraliai ištinusios, plaukų šaknys – nauaugusios, o patys plaukai – susivėlę ir riebaluoti.

Nors buvusi aktorius Jacko Nicholsono mylimoji niekada viešai nekalbėjo apie plastines operacijas, tačiau pasikeitę veido bruožai patvirtino sklandžiusius gandus.

Taigi ir vėl grožio peilis nepadėjo pagražėti, atvirkščiai, tik dar labiau subjaurojo 43 metų moterį.

Atsakymas

Kaip pasikeitė žmogaus elgsena?

Pokyčių tikslas

Atsakymas

Kodėl pasikeitė žmogaus elgsena?

Pokyčių tikslas

Atsakymas

Kokie istorijos pagrindinių veikėjų santykiai?

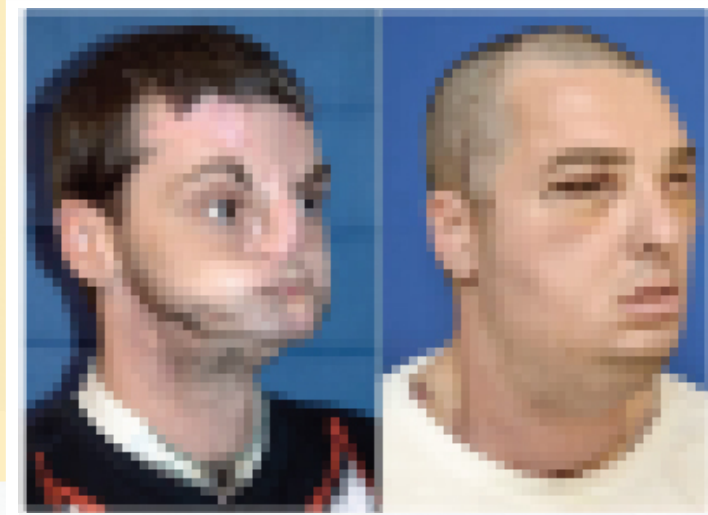
Pokyčių tikslas

2. JAV medikai atliko įspūdingą veido persodinimo operaciją

JAV žiniasklaida antradienį išplatino nuotraukas, kuriose matyti, kokią unikalią operaciją atliko Merilendo universiteto medicinos centro gydytojai Baltimorėje. Anot pačių chirurgų, tokia visapusiška ir detali veido transplantacija pasaulyje dar nebuvo atlikta. Ant operacinės stalo ryžosi atsigulti 37 metų amerikietis Richardas Norrisas.

Taip vyras atrodė prieš operaciją ir po jos.

Įspūdinga operacija: JAV medikai vyrui grąžino šūvio sudarkytą veidą

Prieš 15 metų vyro veidą subjaurojo šūvis. R. Norriso artimieji dėkojo likimui, kad vyras liko gyvas. Nors pats amerikietis negreitai priprato prie savo atvaizdo veidrodyje. Slėpdamas veidą nuo aplinkinių jis 15 metų nešiojo kaukę, o po ja buvo nosies protezas.

Šūvis per nelaimingą atsilikimą nunešė apatinę vyro kaukolės dalį. Jis neteko burnos ir nosies, beveik negalėjo kalbėti.

Todėl, norint grąžinti vyrui normalią išvaizdą, reikėjo ne tik plastinės operacijos, bet ir kruopščios kaukolės kaulo rekonstrukcijos.

Praėjusią savaitę gydytojai R. Norrisą operavo 36 valandas. Vyras gavo nežinomo donoro veidą.

R. Norrisas po operacijos pamatęs save veidrodyje kone apsiverkė iš laimės ir apkabino medikus. Per 15 metų jam teko išverti ne vieną operaciją, tačiau rezultatai nebuvo tokie įspūdingi.

Praėjus vos šešioms dienoms po operacijos vyras galėjo judinti liežuvį, mirksėti akimis – jo būklė gerėjo kur kas greičiau, negu prognozavo specialistai.

Anot medikų, kiti veido donoro organai padėjo išgelbėti dar penkis pacientus. „Dabar jis žiūri į veidrodį, skutasi barzdą ir valosi dantis – anksčiau jis to tikrai nesitikėjo“, – paprastai savo operacijos sėkmę nusakė profesorius Eduardo Rodriguezas.

Atsakymas

Kaip pasikeitė žmogaus elgsena?

Pokyčių tikslas

Atsakymas

Kodėl pasikeitė žmogaus elgsena?

Pokyčių tikslas

Atsakymas

Kokie istorijos pagrindinių veikėjų santykiai?

Pokyčių tikslas

3. Spermų donorystė

Donoras, turintis pavojingą gyvybei genetinę anomaliją, galėjo ją perduoti 43 vaikams, kurių tėvu jis tapo vienoje Londono klinikoje. Vieno susirgusio vaikelio tėvai dabar bando rasti biologinį tėvą, kuris, kaip manoma, grįžo į savo gimtinę Australijoje.

Tėvai sako, kad rasti donorą yra gyvybiškai svarbu, nes kiti 42 vaikai, kurių tėvu jis tapo, turi 50 procentų tikimybę paveldėti šį fatališką genetinį trūkumą, medicinoje vadinamą Opitzo sindromu.

Šis genas sukelia anomaliją, kai abi organizmo pusės atsiskiria nėštumo metu. Tai labai retas sindromas, kuriuo pasaulyje serga vos keli šimtai žmonių.

Paprastai jų akys būna labai toli viena nuo kitos, gali atsirasti kvėpavimo ir virškinimo sutrikimų. Dažniausiai jau ankstyvoje vaikystėje jie suserga ir miršta. Dienraštis The Sunday Times.

Atsakymas

Kaip pasikeitė žmogaus elgsena?

Pokyčių tikslas

Atsakymas

Kodėl pasikeitė žmogaus elgsena?

Pokyčių tikslas

Atsakymas

Kokie istorijos pagrindinių veikėjų santykiai?

Pokyčių tikslas

4. Marijos istorija

Esu Marija. Per savo 47-erius metus nemažai išgyvenau. Noriu pasidalyti pačia skaudžiausia patirtimi. Galbūt mano skausmas sustabdys nuo rizikingo žingsnio nors vieną moterį.

Ištekėjau būdama 23-ejų. Netrukus gimė dukra. Gimdymas buvo sunkus, dukra mylima ir laukiama. Aš tapau mama!! Nors mes tada sunkiai gyvenome, neturėjome savo kampo, bet buvome laimingi, nes augo dukrytė. Kai vėl pasijutau nėščia, dukrai nebuvo ir metukų. Klausiau patarimo savo mamos ir vyro. Atsakymo nebuvo. Vyras prisiminė pirmą gimdymą, kurio metu per plauką likau gyva. Pasidaviau baimės jausmui, ne dėl savęs, o dėl mažos mūsų dukros, kas bus su ja, jei... Ir tai nutiko. Aš pasidariau abortą. Visas siaubas užgriuvo, kai pabudau po narkozės. Mano krūtyse atsirado pieno. Rėkiau, verkiau, kaukiau nuo nevilties. Supratau, kad užmušiau savo dar negimusį vaiką. Sukrėtimas buvo toks stiprus, kad nepraejo nei po metų, nei po dvejų, nei po dvidešimt dvejų. Šitas skausmas gyvena manyje iki šiol ir eđa mano sielą iš vidaus. (...) Moterys, nežlugdykite savęs! Tegul gimsta vaikai jūsų džiaugsmui. Visi sunkumai praeis, viską galima išverti, tik leiskite gimti norintiems ateiti į šį pasaulį kūdikiams. Vaikai –tai didžiausia Dievo dovana!!!

P. S. Mano dukra jau suaugusi, neseniai su ja apie tai kalbėjausi. Noriu, kad mano išgyvenimai neleistų jai pakartoti šios nepataisomos klaidos...

Tokių istorijų psichoterapeuto kabinete tenka girdėti ne vieną. Kartais praėjus net 20 ir daugiau metų po aborto. Kaltės, savigraužos, susilpnėjusios savivertės, neapykantos sau ir aplinkiniams jausmai, depresijos, priklausomybės nuo alkoholio, miego sutrikimai, košmariški sapnai, mitybos sutrikimai, mintys apie savižudybę gali pasireikšti tiek iš karto po aborto, tiek praėjus daugybei metų.

Jei blogos savijautos priežastis yra abortas, paprastai apie tai moterys linkusios papasakoti ne iš karto ir neretai prisipažįsta, kad dar su niekuo apie tai nėra kalbėjusios.

Kita dalis moterų į atliktą abortą žiūri paprastai – kaip į medicinos procedūrą, net ne tiek reikšmingą, kad būtų verta paminėti pasakojant reikšmingų ligų ir patirtų operacijų istoriją. Toks „pamiršimas“ dažnai rodo į pasąmonę išstumtus skaudžius patyrimus, kurie, nors ir būdami nesąmoningi, gali daryti įtaką mūsų gyvenimui. Iškart po nėštumo nutraukimo gali būti jaučiamas palengvėjimas dėl nėštumo kelto streso „išsprendimo“, tačiau pasekmės gali pasijusti po daugelio metų. Tokioms moterims gali būti būdingas šaltumas, abejingumas, susvetimėjimas su šeimos nariais ir užsidarymas savyje ar net pasireikšti depresijos ir nervinių vidaus organų sutrikimų simptomų.

Atsakymas

Kaip pasikeitė žmogaus elgsena?

Pokyčių tikslas

Atsakymas

Kodėl pasikeitė žmogaus elgsena?

Pokyčių tikslas

Atsakymas

Kokie istorijos pagrindinių veikėjų santykiai?

Pokyčių tikslas